

**3.
AKO POSTUPOVAŤ
PRI KOMPOSTOVANÍ**

”

O kompostovaní bolo popísaného už veľa. My sme za vás množstvo rôznych postupov vyskúšali a teraz uvidíme iba tie rady, ktoré sa nám v 15-ročnej praxi najviac osvedčili.

“

ČO SA DÁ A NEDÁ KOMPOSTOVAŤ

V podstate môžeme kompostovať všetok biologický odpad, ktorý vzniká v domácnosti, záhrade a pri chove hospodárskych zvierat. Ideálna je čo najrôznorodejšia zmes materiálov.

Z materiálov vhodných na kompostovanie nám môžu pri domácom kompostovaní spôsobiť ťažkosti iba zvyšky varených jedál (lákajú zvieratá, skoro podliehajú skazeniu a potom nepríjemne zapáchajú). Preto dávame do kompostu iba varené jedlá rastlinného charakteru v malých množstvách a zmiešavame ich s väčším množstvom suchého savého materiálu.

Klíčivosť húževnatých burín a ich semien zničíme, ak ich necháme pred kompostovaním skvasiť v nádobe s vodou. V lete nám na to stačí cca 15 – 20 dní. (kým sa nám pri premiešaní prestane tvoriť pena).

VHODNÉ A NEVHODNÉ MATERIÁLY NA KOMPOSTOVANIE

Zoznam vhodných a nevhodných materiálov na kompostovanie nájdete v priloženom letáčiku **KOMPOST**.

ŠTYRI ZÁKLADNÉ PRAVIDLÁ KOMPOSTOVANIA

Na to, aby proces kompostovania prebehol úspešne, je potrebné vytvoriť optimálne podmienky pre činnosť a rozvoj mikroorganizmov a pôdnych organizmov, ktoré sa na kompostovaní podieľajú. K tomu odporúčame dodržať štyri základné pravidlá:

a./ Zabezpečme správnu veľkosť materiálu

Materiál, ktorý sme nazbierali, musíme pred zamiešaním do kompostu upraviť na správnu veľkosť. Najdôležitejšie to je v prípade ťažšie rozložiteľných materiálov (uhlíkatých) – drevo, stonky starších rastlín, tvrdšie časti zeleniny, slama, kukuričné kôrovie atď. Ich veľkosť by nemala presiahnuť veľkosť palca na ruke. Mäkké šťavnaté materiály (dusíkaté), ktoré sú ľahko rozložiteľné, nie je nevyhnutné zmešovať.

Úpravu veľkosti materiálov môžeme urobiť pučením, sekaním, lámaním, strihaním atď. Ideálne by ich bolo podrviť v drviči záhradného odpadu.

Platí, že čím sú menšie častice, tým sa rýchlejšie skompostujú. Rovnako nám menšia veľkosť materiálov zjednoduší prácu napr. pri miešaní a prekopávaní.

”

SKLADOVANIE UHLÍKA- TÝCH MATERIÁLOV

Kedže uhlíkaté materiály vznikajú na záhrade väčšinou v inom období ako dusíkaté, je vhodné si ich upravené uskladniť. Skladovať ich môžeme napr. vo vreciach vedľa kompostéra. Tak ich budeme mať pripravené na použitie vždy, keď nám na záhrade alebo v domácnosti vzniknú dusíkaté materiály (kuchynský biologický odpad, tráva...).

“

b./ Kompostujme a miešajme všetky materiály

Základným predpokladom pre dobrý rozklad je vyvážené miešanie materiálov. Do kompostéra by sme ich nemali dávať len tak bezhlavo. Každý druh má totiž iné vlastnosti. Platí, že dusíkaté materiály (hnoj, trus, pokosená tráva, kuchynský biologický odpad, zelené pozberové zvyšky zo záhrady...), ktoré sú väčšinou mäkké, šťavnaté a zelené; musíme zmiešavať s uhlíkatými (drevná štiepka, piliny, hobliny, lístie, slama, papier...), ktoré sú zväčša tvrdé, hnedé, suché. Ich objemový pomer by sa mal čo najviac približovať k 1:1.

Ak budeme kompostovať všetok záhradný odpad so zvyškami z kuchyne, mali by sme sa priblížiť k správnej surovínovej skladbe. Optimálny pomer uhlíka a dusíka (C:N) v namiešanom kompostovanom materiáli je 30 - 35:1 v prospech uhlíka (viď. tab. č. 2). Dôležité je, aby sa tieto materiály naozaj miešali a nie ukladali vo vrstvách.

Tabuľka č. 1: Pomer C:N v rozličných materiáloch (priemer nameraných hodnôt).

DUSÍKATÉ MATERIÁLY	C:N	UHLÍKATÉ MATERIÁLY	C:N
Pokosená tráva	20:1	Drevná štiepka	145:1
Odpad zo zeleniny	20:1	Odrezky z krikov	125:1
Burina (mladé rastliny)	23:1	Slama obilnín	94:1
Bioodpad z domácnosti	25:1	Starina z lúk	50:1
Konský hnoj	25:1	Listy ovocných stromov	38:1
Ovčí hnoj	17:1	Listy lesných stromov	50:1
Hovädzí hnoj	20:1	Hrabanka ihličnanov	65:1
Hydinový trus	10:1	Kukurličné stonky	90:1

c./ Zabezpečme dostatočný prístup vzduchu

Kompostovanie je aeróbný proces – za prístupu kyslíka. Preto sa musíme v maximálnej miere snažiť zabezpečiť dostatočné prevzdušnenie kompostovaného materiálu.

Vyššie bolo napísané, že čím menšie častice do kompostu dávame, tým sa nám skôr skompostujú. Platí však aj toto pravidlo: čím sú menšie častice, tým je medzi nimi menej dutiniek, kde sa môže udržať vzduch. Bez neho však kompost iba hnije a zapácha. Preto je potrebné urobiť kompromis a odhadnúť optimálnu štruktúru materiálu (zmiešavať menšie s väčšími materiálmi). Na prístup vzduchu by sme mali myslieť už pri výbere kompostéra. Nesmieme zabudnúť na vetracie otvory, ktoré umožnia samovoľné prevzdušňovanie. Preto nie je vhodné kompostovať v úplne uzavretých nádobách, jamách a pod.

Ďalšou z možností ako zabezpečiť dostatok vzduchu v komposte je jeho prekopávanie. Keď chceme vyrobiť kompost do 1 roka, musíme biologický odpad premiešať minimálne 2 – 3×, keď ho chceme vyrobiť za 3 – 4 mesiace, musíme premiešať minimálne 1× do týždňa. Ideálne je sledovať, čo sa deje v komposte a prekopávať podľa potreby (pozri kapitolu 4. Chyby pri kompostovaní).

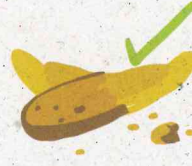
**ZÍSKAJME JEDNODUCHÝM SPÔSOBOM
KVALITNÉ HNOJIVO PRE NAŠU ZÁHRADKU -
KOMPOST**

VYTRHNITE A ZAVESTE TENTO PRAKTICKÝ PLAGÁTIK NA VIDITEĽNOM MIESTE U VÁS DOMA. NAPRÍKLAD NA CHLADNIČKU ALEBO NA NÁSTENKU, ABY STE MALI STÁLE JASNO V TOM, ČO VŠETKO MÔŽETE KOMPOSTOVAŤ.

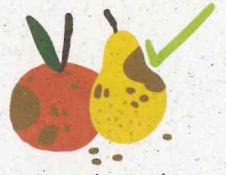
ČO PATRÍ DO KOMPOSTÉRA?

Zvyšky z čistenia a spracovania zeleniny a ovocia (aj citrusov)

Menšie množstvá rastlinných jedál a chleba

Zhnilé ovocie a zelenina

Škrupiny z vajec a orechov, kôstky a makovice

Nasekané kukuričné stonky a klasy

Nasekané konáre z krovín a stromov

Kvety, tráva, seno, slama, lístie

Piliny, hobliny, drevná štiepka

Vypletá burina, pozberové zvyšky z pestovania

Hnoj z chovu hospodárskych zvierat

Papierové vreckovky a obrúsky

Studený popol z čistého dreva

ČO NEPATRÍ DO KOMPOSTÉRA?

Zvyšky z mäsa
a výrobky z neho

Farebne potlačený
papier

Popol z uhlia
a koksu

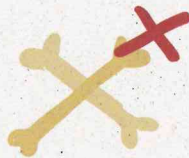
Piliny a zvyšky
z drevotriešky

Veľké množstvá
varenej stravy

Mlieko a mliečne
výrobky

Uhynuté zvieratá
a zvyšky zo zabíjačky

Nerозložiteľný materiál
(napr. sklo, plasty, textil)

Výkaly mäsožravých
a chorých zvierat

Ďakujeme, že kompostujete biologický odpad
a prispievate k zlepšeniu kvality životného prostredia.
Vďaka vášmu zodpovednému prístupu nekončí
biologický odpad, vzácny zdroj živín, na skládke. Kvalitné
organické hnojivo, kompost z vášho kompostéra, pomôže
k zlepšeniu kvality a úrodnosti pôdy v našej krajine

Pre menej odpadu,
tím JRK

BIOLOGICKÝ ODPAD Z KUCHYNE?

Šup s ním na kompost.

V kuchyni vzniká veľké množstvo odpadu, ktorý v nemalej miere zahŕňa zvyšky potravín. Šupy a zvyšky z ovocia a zeleniny, ale aj čajové nálevové vrecúška alebo kávová usadenina - to všetko zvyčajne končí v koši spolu s ostatnými odpadmi.

Viete, že biologický odpad z kuchyne môžete účinne premeniť na kompost a ten využívať na záhradke alebo ho pridať do zeminy pre izbové kvety? Vrátiť tak prírode aspoň sčasti to, čo nám požičala? Začnime odpad zodpovedne triediť, ak nám nie je ľahostajné, v akom prostredí budú naše deti žiť.

Pokiaľ o kompostovaní viete len z počutia, potom vedzte, že sa jedná o ekologické spracovanie biologického odpadu z kuchyne a zvyškov zo záhrady. Výsledkom je kompost, ktorý keď pridáme do pôdy, tak ju udržuje v perfektnej kondícii.

TRI ZO ŠTYROCH PRAVIDIEL KOMPOSTOVANIA ZABEZPEČÍTE POUŽÍVANÍM PREKOPÁVAČA KOMPOSTU

Bez prekopávača je kompostovanie ako varenie gulášu bez varechy...ak nepremiešate všetky ingrediencie, s výsledkom nebudete spokojní...

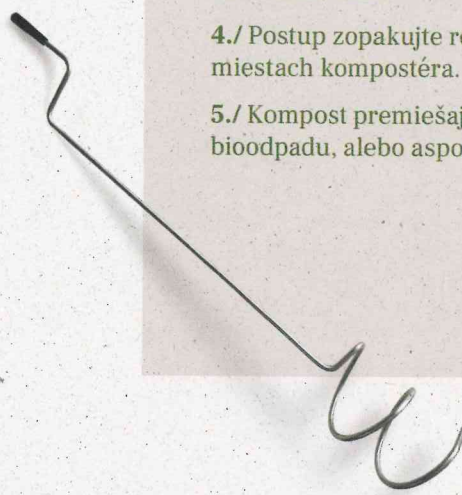
Nenápadný zároveň však veľmi účinný nástroj uľahčí prácu s kompostovaným materiálom. Vďaka prekopávaču vyrobíte kvalitný kompost bez zbytočnej námahy, pohodlne a rýchlejšie.

”

AKO POUŽÍVAŤ PREKOPÁVAČ?

- 1./ Otvorte veko kompostéra - môžete otvoriť aj jednu stranu kompostéra aby ste sa dostali do všetkých častí.
- 2./ Zapichnete špirálu prekopávača a zavrúťte sa do bioodpadu.
- 3./ Vytiahnite prekopávač - na špirále bude časť kompostu zo spodnej vrstvy - rozhodte ju na vrchnú časť.
- 4./ Postup zopakujte rovnomerne vo všetkých miestach kompostéra.
- 5./ Kompost premiešajte pri každom vkladani bioodpadu, alebo aspoň jeden krát týždenne.

“

Výhody používania prekopávača

- Rýchlo a pohodlne vyrobíte prírodné hnojivo, ktoré zásadne ovplyvní kvalitu dopestovaných rastlín.
- Je jednoduchý a pohodlný na používanie, ktoré zvládnu aj deti.
- Špirálový tvar umožní bez námahy prevzdušniť aj hlbšie vrstvy kompostu.
- Vyrobený je z odolného materiálu, preto vám bude pomáhať vyrábať kompost dlhé roky.
- Používaním splníte 3 zo 4 pravidiel kompostovania (premiešavanie, prístup vzduchu, regulovanie vlhkosti), dosiahnete lepšiu rozklad materiálu a kvalitnejší výsledok.
- Nemusíte sa obávať zápachu a hnitia – vďaka prekopávaču sa tieto prejavy eliminujú. Bioodpad nie je hnijúca masa, premieňa sa na výživný kompost.

d./ Zabezpečme správnu vlhkosť

Správna vlhkosť je ďalšou nevyhnutnou požiadavkou správneho kompostovania. Ak má kompostovaný materiál nedostatok vlhkosti, proces sa spomaľuje alebo až zastavuje. Ak je vlhkosť nadmerná, dochádza k nežiaducemu hnilobnému procesu, niekedy až k skysnutiu kompostu, čo sa prejaví zápachom.

Správna vlhkosť úzko súvisí s predchádzajúcimi podmienkami. Čím je hrubšia štruktúra zmesi materiálov, tým môže obsahovať vyššiu vlhkosť, ale aj tým dlhšie trvá rozkladný proces. Čím je v komposte viac vody, tým je v ňom menej vzduchu (voda vytlačí vzduch z dutiniek). Nesmieme zabudnúť, že do uzavretého kompostéra sa bez našej pomoci voda nedostane. Preto správnu vlhkosť musíme kontrolovať a v prípade potreby ju doplniť (prednostne zamiešaním väčšieho množstva vlhkých materiálov alebo poliatím) alebo znížiť pridaním suchých a savých materiálov.

Niekedy sa nám pri kompostovaní stane, že rozklad neprebíha podľa našich predstáv. V tejto kapitole si uvedieme niekoľko najčastejších chýb, ktoré sa pri kompostovaní v kompostéroch vyskytujú.

”

JEDNODUCHO Z PRAXE

Hrsť kompostovaného materiálu stisneme v ruke. Nesmie nám pri tom z neho vytekať voda. Po roztvorení ruky by mala zmes materiálov zostať pohromade. Ak z neho vyteká voda, je materiál prevlhčený a musíme do neho pridať suché, savé a hrubšie materiály. Ak sa po otvorení ruky zmes rozsype, môžeme konštatovať, že je suchá a musíme ju dovlhčiť.

“